

Міністерство освіти і науки України; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти; Інститут Біології і Наук про Землю,
Поморський університет у Слупську, Польща; Вроцлавський університет, Польща; Грайфсвальський університет,
Німеччина; Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II в м. Берегове; Факультет державної політики,
Сілезький університет в Опаві, Чехія; Національний природний парк «Гомільшанські ліси»;
ГО «Українське ентомологічне товариство»

6th International conference of young scientists

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VI Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

18–19 травня 2023 р.

Харків 2023

Кулікова О. В. ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА ІМУННУ СИСТЕМУ ВАГІТНИХ ЖІНОК.....	288
Літвінчук А.М. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ.....	289
Літвіщенко Д.О., Кузнецова М.О., Бібіченко В.О. ХРОНІЧНИЙ ВПЛИВ СТРЕСУ НА МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЯЄЧНИКІВ	291
Лола Д. А. РОЗВИТОК АКТИВНОГО МОВЛЕННЄВОГО СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ 2 РІВНЯ	293
Малюга А. О. ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ У РОЗВИТКУ СЛОВНИКА ПРИКМЕТНИКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ	296
Мамотенко А.В., Комісова Т.Є., Коваленко Л.П. ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМ ІНФАНТИЛІЗМОМ.....	298
Міщустіна В.С. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	301
Моїсєєва В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ СЛУХУ У СТУДЕНТІВ.....	303
Охременко К.О. СПЕЦИФІКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В АСПЕКТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ	305
Охременко К.О. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ.....	307
Папіна Д.П. ІГРОВІ ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗПР	309
Прийма В.О., Науменко Н.В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	311
Симоненко А.А. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ДЕФЕКТОЛОГА З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	313
Спиридонова Є.М., Науменко Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ДИСЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	315
Столбова Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ПРИ РОБОТІ З КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	318
Твердохліб І.І. ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	321
Тищенко Т. Г. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	324
Тюпова В.І. РОЛЬ СІМ'Ї У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	326

контекст. *Довідник для педагогічних працівників і батьків, які виховують дітей з особливими освітніми потребами*, 2019. С. 18-82.

Прийма В.О., Науменко Н.В.
КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
З ЗНМ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Мовленнєвий розвиток є одним з центральних завдань дошкільної освіти. Мовлення як найважливіше новоутворення відкриває дітям доступ до культурно-історичного досвіду народу. Завдяки мовленню відбувається розвиток пізнавальної сфери дитини і формується її внутрішній світ, з позицій якого вона сприймає все, що її оточує.

Мовлення є основним засобом прояву найважливіших психічних процесів – пам'яті, сприйняття, мислення, а також розвитку інших сфер: комунікативної, емоційно-вольової, пізнавальної, мотиваційної та інших. У житті дитини мовлення виконує важливі функції. Первісною та найважливішою з усіх виступає комунікативна функція.

Метою нашого дослідження було вивчення методів та прийомів корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення засобами арт-терапії.

Питання використання засобів арт-терапії у процесі навчання рідної мови розглядалося вченими Н.М. Голуб, Т.М. Швалюк, В.В. Тищенко та ін.

У дослідженнях І.С. Марченко, М.К. Шеремет, Н.В. Чередніченко, О.В. Ревуцької, визначені основи методики розвитку мовлення дошкільнят із ЗНМ.

Категорію дітей із порушеннями мови складають діти, які відзначаються психофізичними відхиленнями різного ступеня, що викликають порушення комунікативних функцій мовлення. Для дітей із загальним недорозвиненням мовлення (далі - ЗНМ) характерні нормальний слух, зір та збережені передумови до інтелектуального розвитку. Ці критерії допомагають відрізнити порушення мовлення від розумової відсталості, раннього дитячого аутизму. Загальне недорозвинення мовлення у дітей з нормальним слухом і первинно збереженим інтелектом це така форма мовленнєвої аномалії, яка має порушення формування всіх компонентів мовленнєвої системи, а саме: вимовної, звукової та смислової частин мовлення [2, с.15].

Проведений теоретичний аналіз літературних джерел дозволив прийти до наступних висновків: Діти дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення можуть мати різні психологічні характеристики, залежно від рівня розвитку мовлення та інших факторів. Однак, в цілому, такі діти можуть мати наступні особливості:

- порушення комунікативної діяльності;
- зниження самооцінки;
- відставання в навчанні;
- порушення емоційного розвитку;
- підвищена потреба в увазі.

Для вирішення проблеми недорозвинення мовлення у дітей дошкільного віку, рекомендується звернутися до логопеда та провести комплексну діагностику та корекцію мовленнєвих порушень.

Визначено, що арт-терапія – це метод психотерапії, в якому художні матеріали та процес творчості використовуються для виявлення та вирішення проблем, що стосуються психічного здоров'я. Арт-терапія може бути корисною в психолого-педагогічній практиці, особливо в роботі з дітьми, що мають психічні труднощі. Основна ідея арт-терапії полягає в тому, що створення художніх творів може допомогти людям виявити та виразити свої емоції та думки, які вони можуть бути

неспроможні висловити словами. Це може бути особливо корисно для дітей, які можуть мати труднощі з розмовою про свої проблеми [8, с. 10].

Визначено, що напрями корекційної роботи з дітьми з загальним недорозвиненням мовлення засобами арт-терапії можуть бути наступні:

- Розвиток мовлення через мистецтво. Арт-терапія може допомогти їм виразитися через мистецькі техніки, такі як малювання, скульптура, колаж і т.д. Це допоможе покращити моторику, координацію рухів та виразність мовлення [7, с. 25].

- Розвиток сприйняття мовлення. Це допоможе розвивати слухову та зорову пам'ять, сприйняття мовлення та розуміння тексту. Мистецтво вимагає уваги та концентрації на процесі творчості, що може допомогти дітям розвивати ці навички. Це може відображатися на їх поведінці та успіхах у навчанні [1, с.24].

- Розвиток соціальних навичок. Це допоможе розвивати комунікативні навички та взаємодію з оточуючими людьми. Під час творчості, діти можуть взаємодіяти з іншими дітьми та арт-терапевтом, співпрацювати, обмінюватися ідеями та думками.

- Розвиток самооцінки та самопочуття. Арт-терапія допомагає дітям відкритися та виразити свої почуття та емоції, що може допомогти їм побороти ці проблеми та збільшити їхню самооцінку. Одним з ключових аспектів арт-терапії є відсутність оцінки [5, с.5].

- Розвиток когнітивних навичок. Арт-терапія може допомогти цим дітям розвивати когнітивні навички шляхом застосування різноманітних художніх матеріалів та технік. Дитина може бути запрошена до аналізу та оцінки твору іншого учасника або до прийняття рішення щодо того, яку техніку використати для своєї творчості.

- У процесі арт-терапії, діти можуть використовувати різноманітні матеріали, такі як фарби, олівці, кольоровий папір, м'яку глину та інші. Це дає дітям можливість відчувати та досліджувати світ за допомогою різних чуттєвих дослідів. Крім того, різні художні техніки можуть допомогти дітям розвивати своє логічне мислення та творчість. Наприклад, діти можуть вільно експериментувати з кольорами, формами та текстурами, створюючи власні уявлення та ідеї [6, с. 28].

- Для корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з ЗНМ використовуються різні арт-терапевтичні методики, такі як:

- Малювання сипучими матеріалами – це зображення, які створені за допомогою листя та клею ПВА. На аркуш паперу клеєм, який видавлюється з тюбика, наноситься малюнок. Потім сухе листя розтирається між долонями на дрібні частинки і розсипається над клейовим малюнком. Зайві, що не приклеїлися частинки зсипаються [4, с.54].

- Малювання пальцями – це метод малювання, який має багато сильних сторін, зокрема: свобода від рухових обмежень, свобода від соціального тиску, відсутність проблем еквівалентних форм та свобода від культурного впливу.

- Штрихування, каракулі – це зображення створене олівцем і крейдою без фарби. У нашому випадку штриховані та хвилясті лінії означають хаотичний або ритмічний малюнок тонких ліній на таких поверхнях, як папір, підлога, стіни, мольберти тощо. Штрихування та каракулі допомагають стимулювати емоції дітей, дозволяючи їм відчувати натиск олівця чи крейди, знімаючи напругу перед малюванням.

- Колективне малювання – робота на одному аркуші в парі або всією групою додає виразності результату, а також збагачує взаємодію дітей.

- Також у процесі корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з ЗНМ засобами арт-терапії використовуються нетрадиційні форми роботи з папером, тістом та глиною; терапія піском, лялькотерапія, пальчиковий театр та ін. Будь-який з цих методів представляє маленьку гру, яка приносить дітям позитивні емоції, радість, захоплення [3, с. 47].

Корекційна робота з використанням арт-терапії повинна проводитися в комплексі з іншими методами та технологіями, зокрема з логопедичною терапією. Такий підхід дозволяє досягти кращих результатів у корекції недорозвинення мовлення та покращити рівень комунікативних навичок у дітей. Використання арт-терапії у корекційній роботі з дітьми з недорозвиненням мовлення може мати позитивний вплив не тільки на мовленнєві навички, але й на інші аспекти розвитку дитини, зокрема на соціальну адаптацію та психологічний стан. Застосування арт-терапії в корекційній роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення може допомогти дітям покращити рівень розвитку мовлення та покращити їх емоційний стан, зокрема знизити рівень тривоги та покращити соціальні навички.

Список використаних джерел

1. Андрусишина Л. Є. До питання про диференційну діагностику в логопсихології. Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. 2013. № 4. С. 23-27.
2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. Київ : КІС, 2004. С. 47–52.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: вонографія. К.: Видавничий Дім "Слово", 2004. 376 с.
4. Бондар Л. М. Використання методів арттерапії в роботі з дітьми дошкільного віку. Педагогічний пошук. 2014. № 1. С. 54–57.
5. Вознесенська О. І. Особливості арттерапії як методу. Психолог. 2005. № 10. С. 5–8.
6. Гандзюк С. Логоритміка – система рухових вправ. Дошкільне виховання. №1. 2012. С.28.
7. Мариновська О. Інтегративні процеси у мовленнях модернізації освітньої галузі. Джерела : наук.-метод. вісник. 2013. № 34. С. 24-33.
8. Нікіщенко Г. Підготовка дітей з вадами мовлення в компенсуючому дитячому садку (групі). Дитячий садок. 2005. №5. С.10-15.

Симоненко А.А.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ДЕФЕКТОЛОГА З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У сучасних умовах освітнього спеціального та інклюзивного простору використання здоров'язбережувальних технологій визначається як один із пріоритетних напрямів вирішення проблеми збереження та зміцнення здоров'я дітей з особливими освітніми потребами. Впровадження здоров'язбережувальних технологій у роботі вчителя -дефектолога - є запорукою збереження здоров'я дітей з психофізичними порушеннями та актуалізує необхідність використання їх в роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку.

Найбільш вразливою категорією дітей у контексті збереження здоров'я виявляються діти з порушеннями інтелектуального розвитку. Про це свідчать дані педагогічних, психологічних, медичних та соціологічних досліджень. Серед причин погіршення стану здоров'я дітей називають великий обсяг розв'язкової інформації, яку отримують дошкільники із порушеннями інтелектуального розвитку (ПІР), постійно зростаюче когнітивне навантаження, не сформованість пріоритету здоров'я та мотивації збереження і зміцнення власного здоров'я. Розкрито специфіку професійної діяльності вчителя-дефектолога: застосування індивідуального, диференційованого підходів до дітей з інтелектуальними порушеннями; всіляке сприяння зменшенню відставання у психоемоційному розвитку; створення сприятливих умов для засвоєння